

УДК 368.5:368.025.6

Тарельник Н.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри проектування технічних систем
Сумського національного аграрного університету

ОЦІНКА РИЗИКІВ У СТРУКТУРІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Стаття присвячена дослідженню оцінки аграрних ризиків у страхових компаніях. Доведено необхідність впровадження у страхові компанії міжнародних стандартів. Розроблені методичні рекомендації щодо оцінки ризиків у страхових компаніях на базі міжнародного стандарту ISO IEC/FDIS 31010.

Ключові слова: аграрний ризик, оцінка ризику, страхова компанія, аграрна сфера, ризик-менеджмент.

Тарельник Н.В. ОЦЕНКА РИСКОВ В СТРУКТУРЕ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ АГРАРНОЙ СФЕРЫ

Статья посвящена исследованию оценки аграрных рисков в страховых компаниях. Доказана необходимость внедрения в страховые компании международных стандартов. Разработаны методические рекомендации по оценке рисков в страховых компаниях на базе международного стандарта ISO IEC / FDIS 31010.

Ключевые слова: аграрный риск, оценка риска, страховая компания, аграрная сфера, риск-менеджмент.

Tarelnik N.V. RISK ASSESSMENT IN THE AGRARIAN SECTOR INSURANCE COMPANIES RISK MANAGEMENT STRUCTURE

The article is devoted to the evaluation of agricultural risks insurance companies. The necessity of introduction of international standards in the insurance companies is proved. Developed guidelines on risk assessment in the insurance companies on the basis of international standard ISO IEC / FDIS 31010.

Keywords: agricultural risks, risk assessment, insurance company, agrarian sphere, risk management.

Постановка проблеми. Сучасний ринок агрострахування продовжує розвиватися. Фахівцями Агрострахового пулу та юристами IFC розроблено проект Концепції розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні. Основним завданням Концепції є захист інтересів сільгоспвиробників та держави шляхом мінімізації збитків аграріїв та страховиків через механізми розподілу ризиків серед них. Відповідні вимоги, які ставить концепція перед страховиками, полягають у такому:

- забезпечення власної ліквідності та платоспроможності;
- використання стандартних страхових продуктів, здійснення страхування сільськогосподарської продукції, як умови надання аграріям окремих видів державної підтримки та дотацій;
- страхові компанії, які входять до складу Агрострахового Пулу, повинні створювати у його рамках страховий фонд покриття катастрофічних ризиків [1].

Нині перед вітчизняними страховиками постають такі проблеми: спроможність відповідати вимогам наглядових органів, мінімізація збитків, розвиток стратегічного планування і системи ризик-менеджменту. Ці завдання відповідають міжнародним правилам та підходам.

Таким чином, для підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності страхових компаній виникає необхідність в удосконаленні системи управління ризиками шляхом розробки страховиками моделей їх оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем страхування ризиків в аграрній сфері займаються такі видатні вчені, як: М. Александрова, І. Балабанов, В. Базилевич, В. Борисова, Н. Внукова та ін. Науковим та практичним проблемам оцінки ризиків в страхових компаніях присвячені наукові праці Ришарда Пукало, Є. Бабенко, Р. Нечипорука та ін.

Ришард Пукало вважає, що фінансова безпека страхових компаній – це один з основних аспектів їх функціонування, а правильне управління фінансо-

вими засобами та ризиками, пов'язаними з їх діяльністю, є першочерговим завданням. Нові рішення, що містяться у директиві Solvency II, полягають в аналізі ризику страхової компанії для перспективи оптимального використання капіталу. Впровадження нової Директиви підвищує конкурентоспроможність та фінансову безпеку страховиків на страхових ринках Європейського Союзу. Воно також позитивно позначиться на страхових компаніях, які працюють на території однорідного страхового ринку, оскільки сприяє оптимізації їх діяльності на підставі однорідних стандартів. Вимоги Директив до фінансової безпеки стануть гарантією для страхувальників та забезпечать їх впевненість у виконанні страховиками фінансових зобов'язань за укладеними страховими договорами. Однак не можна забувати про те, що процес впровадження нових рішень є досить складним і трудомістким. Він вимагає від усіх учасників тісної взаємодії, що сприятиме підвищенню фінансової безпеки всього страхового сектора. Отже, Директива Solvency II необхідна для подальшого розвитку страхових і фінансових ринків [2, с. 38-40].

Є.Ю. Бабенко підкреслює, що стандартизація є одним з перспективних напрямів розвитку страхового бізнесу. Існує різноманіття форм продуктів стандартизації, впровадження яких складається з послідовних етапів і дозволяє страховій компанії збільшувати комплексні продажі, посилювати роль альтернативних каналів продажів, знижувати витрати на ведення справи, виходити на нові сегменти клієнтів [3, с. 173]. Тому впровадження міжнародних стандартів в страхові компанії є актуальною проблемою.

У попередніх дослідженнях нами було розроблено блок-схему структури системи управління страхової компанії при страхуванні ризиків в аграрній сфері згідно зі стандартом AS/NZS ISO 31000:2009 [4] (рис. 1) [5, с. 375].

Система ризик-менеджменту при страхуванні ризиків в аграрній сфері базується на принципах фінансової надійності, дотримання яких дозволить уникнути банкрутства.

Основною складовою процесу ризик-менеджменту страхової компанії є оцінка ризику, удосконалення якої дозволить підвищити конкурентоспроможність страховика. Враховуючи це, виникає гостра необхідність дослідження процесу оцінки аграрних ризиків у страховій компанії.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження, яка полягає у забезпеченні фінансової надійності та конкурентоспроможності страхової компанії шляхом розробки системи оцінки аграрних ризиків, що базується на міжнародному стандарті ISO IEC/FDIS 31010 [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Усі ризики до моменту укладання страхового договору мають бути оцінені страховою компанією. Оцінка ризику в страхових компаніях називається андеррайтингом і полягає у вартісному та натурально-речовинному аналізі ризикових обставин, що характеризують параметри ризику. У результаті оцінки ризику

андеррайтер визначає вартість об'єкту для цілей страхування та здійснює оцінку ступеня ризику за договором страхування з метою визначення розміру страхового тарифу [7, с. 40].

В агрострахуванні специфіка оцінки ризиків полягає в тому, що об'єкти страхування перебувають у процесі розвитку і на кожній стадії розвитку вони піддаються впливу різних ризиків [8]. Аналіз діяльності страхової компанії «Універсальна» дозволив представити процес страхування аграрних ризиків у блок-схемі, наведеній на рисунку 2.

Залежно від продукту та програми страхування застосовуються відповідні підходи щодо первинного андеррайтингу в агрострахуванні, тому страховики приймають рішення про індивідуальний порядок андеррайтингу кожного ризику в аграрній сфері.

Для проведення кваліфікованої оцінки ризиків в аграрній сфері сільгоспвиробник повинен надати страховику таку інформацію:

- копія форми 29 с/г з господарства (або довідка з районного управління статистики про середню врожайність кожної окремої культури, що передається на страхування в господарстві за попередні 3-5 роки вирощування зазначеної культури);

- копія карти-схеми землекористування з відміченими полями, що передаються на страхування;

- копія сертифікацій сортів с/г культури, що передається на страхування, видані компанією з продажу посівного матеріалу (або атестат насінневої інспекції про кондиційність насіння (для насіння власного виробництва)).

За умови, що страхова сума за договором перевищує 1 млн грн, додатково додаються:

- копія технологічної карти;
- додаток до заяви на страхування;
- інші документи за вимогою профільного андеррайтера.

Одним із важливих елементів створення та реалізації якісного страхового продукту є актуарно збалансовані страхові тарифи. Тарифна політика страхової компанії залежить від продукту страхування та передбачає використання тарифів з урахуванням умов перестраховання аграрних ризиків (рис. 3).

Оцінка ризику не є окремим видом діяльності страхової компанії. Вона має бути невід'ємною частиною усіх складових процесу ризик-менеджменту.

Нами розроблено структуру процесу оцінки ризик-менеджменту згідно зі стандартом ISO IEC/FDIS 31010, яка зображена на рисунку 4.

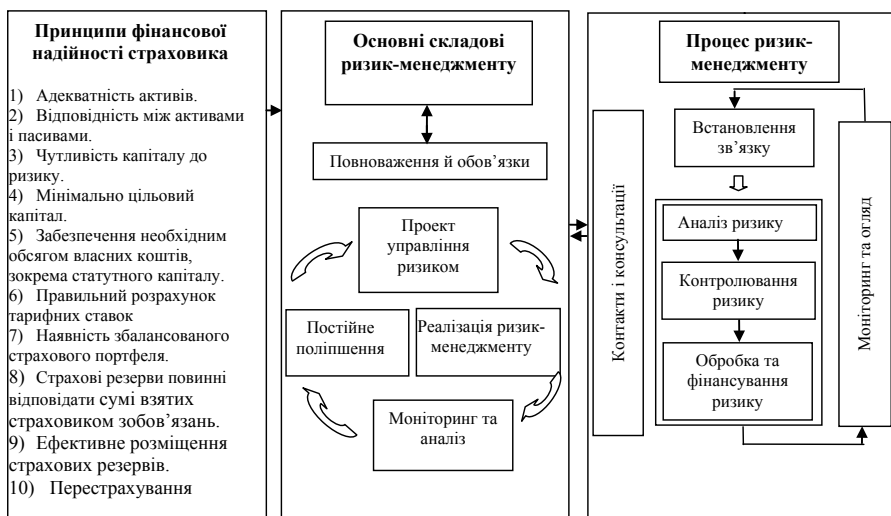

Рис. 1. Блок-схема структури системи управління страховою компанією при страхуванні ризиків в аграрній сфері

Джерело: Розроблено автором

Рис. 2. Структура процесу страхування ризиків в аграрній сфері

Джерело: розроблено автором

Згідно зі стандартом ISO IEC/FDIS 31010, оцінка ризику є загальним процесом, який передбачає ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику.

Процес ідентифікації аграрних ризиків повинен включати виявлення причин і джерела ризику подій, ситуацій або обставин, які можуть мати матеріальний вплив.

Метою ідентифікації ризиків є передбачення страхової події, яка може вплинути на досягнення цілей страхової компанії, а саме отримання прибутку.

Після того як ризик ідентифікований, страхова компанія повинна визначити заходи управління, які включають конструктивні особливості, персонал, процеси та системи.

У договорі страхової компанії зазначається перелік ризиків, на випадок яких здійснюється страховий захист. Визначення ризиків, які страхуються в аграрній сфері, встановлено згідно з офіційним класифікатором Гідрометцентру України та Міністерства надзвичайних ситуацій України.

Під час процесу аналізу ризику повинні надаватися дані для його оцінки та прийняття рішень, які стосуються необхідності його обробки, та найбільш придатних стратегій, методів обробки. При аналізі ризику визначають наслідки та їх ймовірності щодо виявлення подій ризику, беручи до уваги наявність чи відсутність і результативність будь-яких існуючих заходів управління. Після цього наслідки та їх ймовірності об'єднують для визначення рівня ризику.

Структуру процесу оцінювання ризику наведено на рисунку 5. Оцінювання ризику повинно включати порівняння кількісно оцінених рівнів ризику з їх критеріями, які визначені при встановленні контексту, з метою виявлення рівня ризику та його типу. Оцінювання ризику повинно ґрунтуватися на його розумінні, яке досягається шляхом його аналізу та служить для прийняття рішень щодо подальших дій.

Найпростішою структурою визначення критеріїв ризику є окремий рівень, який виділяє ризики, які потрібно обробляти, від ризиків, які не потребують обробки. Дана структура хоча і забезпечує прості результати, але не враховує невизначеності, які виникають як при кількісній оцінці ризиків, так і при визначенні меж між тими ризиками, які вимагають обробки, і тими, які її не вимагають.

Моніторинг та аналіз оцінки ризику. Процес оцінки ризику повинен враховувати контекст та фактори, які змінюються з часом, а також можуть вплинути на оцінку ризику або зробити її недостовірною. Ці фактори повинні бути спеціально визначені для поточного моніторингу та аналізу, з тим, щоб при необхідності оцінку ризику можна було вдосконалити.

Варто визначати дані, моніторинг яких, з метою удосконалення оцінки ризику, необхідно проводити. Крім цього, варто проводити моніторинг результативності заходів управління і документувати його, з метою забезпечення даних для застосування в аналізі ризику. Також необхідно визначити зобов'язання по формуванню та аналізу свідчень і документації.

Висновок з проведеного дослідження. Таким чином, на підставі проведених досліджень була

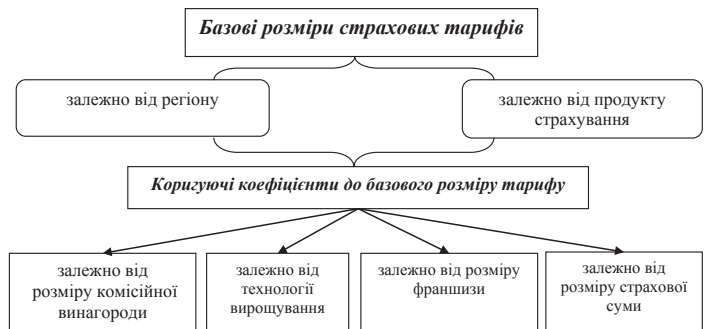

Рис. 3. Тарифна політика страхування ризиків в аграрній сфері

Джерело: розроблено автором

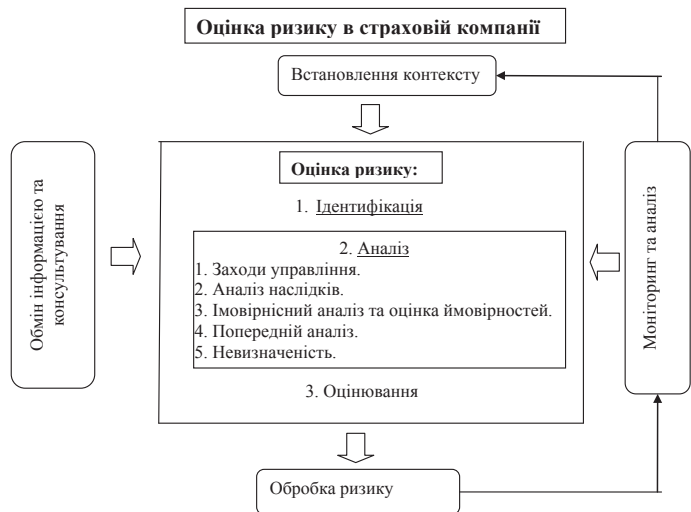

Рис. 4. Структура оцінки аграрних ризиків страховою компанією

Джерело: розроблено автором на базі міжнародного стандарту ISO IEC/FDIS 31010

Рис. 5. Структура оцінювання ризику

Джерело: розроблено автором на базі міжнародного стандарту ISO IEC/FDIS 31010

розроблена система оцінки аграрних ризиків, яка базується на міжнародному стандарті ISO IEC/FDIS 31010. Розроблена система дозволяє страховикам і сільгоспвиробникам поліпшити розуміння ризиків. Оцінка ризиків сприяє досягненню поставлених цілей, а також дозволяє здійснювати якісне управління страховою компанією. Крім цього, оцінка ризику забезпечує основу для прийняття рішень про вибір найбільш доцільного підходу, застосованого для обробки аграрних ризиків. Вихідні дані оцінки ризику є вхідними даними для процесів прийняття рішень страховою компанією.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нечипорук Р. В Україні розпочалося обговорення проекту Концепції розвитку агрострахового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edumka.com/kontakti/itemlist/tag/обговорення%20концепції.html>.
2. Пукала Р. Нуждаються ли страховики в Solvency II? / Р. Пукала // Финансовые услуги. – 2012. – № 5(95). – С. 38-40.
3. Бабенко Е.Ю. Стандартизация страховых продуктов – перспектива развития страхового маркетинга / Е.Ю. Бабенко // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского. – 2008. – № 3(13). Том 1. – С. 170-173.
4. ISO 31000-2009 – Risk Management – Principles & Guidelines [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dvbi.ru/risk_management/library/tabid/213/Token/ViewInfo/ItemId/14/ISO-31000-2009-Risk-Management-Principles-Guidelines-eng-rus.aspx.
5. Тарельник Н.В. Розробка системи ризик-менеджменту при страхуванні ризиків в аграрній сфері / Н.В. Тарельник // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. – 2011. – № 1. – С. 374-377.
6. International standard IEC/FDIS 31010- Risk management – Risk assessment techniques [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.previ.be/pdf/31010_FDIS.pdf.
7. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, В.І. Успенко / За загальною редакцією д.е.н., проф. Н.М. Внукової. – 2-ге видання, перероблене та доповнене. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 656 с.
8. Сучасні підходи до врегулювання агроризиків одна з найбільш обговорюваних тем на ринку агрострахування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.insurance.lviv.ua/?q=news/%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0>.

УДК 658.7:656.2

Устенко М.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом
Української державної академії залізничного транспорту*

ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ

У статті розглянуто питання формування партнерських відносин на регіональному рівні в рамках функціонування регіонального транспортно-логістичного центру; досліджено сутність поняття партнерських відносин; виділено рівні партнерських відносин регіонального транспортно-логістичного центру.

Ключові слова: партнерство, партнерські відносини, внутрішній рівень партнерських відносин, зовнішній рівень партнерських відносин, транспортно-логістичний центр.

Устенко М.А. ФОРМИРОВАНИЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВ ПАРТНЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ ЗА УЧАСТИЕМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТРАНСПОРТНО-ЛОГИСТИЧЕСКОГО ЦЕНТРА

В статье рассмотрены вопросы формирования партнерских отношений на региональном уровне в рамках функционирования регионального транспортно-логистического центра; исследована сущность понятия партнерских отношений; выделено уровни партнерских отношений регионального транспортно-логистического центра.

Ключевые слова: партнерство, партнерские отношения, внутренний уровень партнерских отношений, внешний уровень партнерских отношений, транспортно-логистический центр.

Ustenko M.O. FORMATION OF THEORETICAL FOUNDATIONS OF PARTNERSHIPS PARTICIPATION IN TRANSPORT LOGISTICS CENTRE

The article deals with the formation of partnerships at the regional level in the framework of the regional transport and logistics center; The essence of the concept of partnership; highlighted regional level partnerships transport and logistics center.

Keywords: partnership, partnerships, domestic partner relations, external partner relations, transport-logistics center.

Постановка проблеми. Виходячи з сучасних особливостей розвитку ринкових відносин, загострення конкуренції на світовому ринку вимагає від суб'єктів господарювання застосування нетрадиційних механізмів адаптації до зовнішнього середовища, що швидко змінюється. Одним з таких механізмів є побудова взаємовідносин на основі партнерства, що припускає об'єднання наявних потужностей і ресурсів кожного з його учасників з метою отримання максимального ефекту від спільної діяльності.

Саме тому виникає необхідність в дослідженні взаємовідносин між партнерами. При цьому особливо актуальними стають питання, пов'язані з визначенням умов, цілей і методів формування і розвитку ефективних і надійних партнерських відносин. За своєю суттю партнерство є чинником, який стимулює створення умов економічного розвитку промислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем теорії і практики формування ефективних партнерських відносин покладено в основу робіт багатьох учених, серед яких слід виді-